

ДВІ ПОЕЗІЇ ЖАНРУ NURSERY RHYMES У СВІТЛІ ТЕОРІЇ СВІТУ ТЕКСТУ

Кульчицька О. О.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології*

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: 0000-0002-9992-8591

SCOPUS AUTHOR ID: 56268838000

Буфан Ю. С.

магістрантка

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Ключові слова: *Nursery Rhymes, теорія світу тексту, перемикання світів, дейктичні світи тексту, буломаїчні/деонтичні/епістемічні модальні світи.*

Розгляд віршів жанру Nursery Rhymes із погляду лінгвокогнітивної теорії світу тексту дає можливість розкрити складність структури дискурсу, орієнтованого переважно на молодшу вікову категорію реципієнтів. За П. Уертом, Дж. Гевінс, П. Стоквеллом світ тексту являє собою ментальну репрезентацію, що вибудовується за допомогою лінгвістичних засобів, наявних у контексті дискурсу, і загального життєвого/літературного досвіду автора і читача. Дискурс дитячих віршів Humpty Dumpty Sat on a Wall і Hush Little Baby, Don't Say a Word розглядається у статті в аспектах (а) реалізації будівельних елементів світу тексту, елементів на позначення дій/подій/станів та додаткових характеристик персонажів/істот/об'єктів, (б) перемикання світів, (в) модальних світів тексту. У першому з проаналізованих віршів перемикання дейктичних світів тексту відбувається внаслідок імплікованої зміни просторового параметру і введення нових персонажів. Другий вірш вирізняється складною структурою послідовних і взаємозалежних світів тексту. На відміну від Humpty Dumpty Sat on a Wall вихідний світ тексту у другому вірші належить до типу деонтичних модальних світів. Усі наступні (окрім останнього) світи вірша Hush Little Baby, Don't Say a Word поділяються на епістемічні та буломаїчні, причому обидва типи реалізуються в одному складнопідрядному реченні. Таких речень, які описують гіпотетичні ситуації у майбутньому і відповідні дії персонажа-оповідача, у вірші налічується декілька. Нові світи послідовно виникають один з одного. Цей процес забезпечується послідовним повторенням іменників на позначення персонажів та об'єктів, а також повторенням синтаксичних конструкцій, які виражають припущення і описують дії, спричинені можливою зміною ситуації. Отже, аналіз двох поезій жанру Nursery Rhymes із погляду теорії світу тексту дав змогу встановити складні внутрішньотекстові зв'язки у їх дискурсі і продемонструвати, як осмислення простих, на перший погляд, текстів може сприяти розвитку когнітивних навичок реципієнта.

TWO NURSERY RHYME POEMS FROM A TEXT WORLD THEORY PERSPECTIVE

Kulchytska O. O.

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of English Philology
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
ORCID ID: 0000-0002-9992-8591
SCOPUS AUTHOR ID: 56268838000*

Bufan Yu. S.

*Master's Student
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

Key words: *Nursery Rhymes, Text World Theory, world-switches, deictic text-worlds, boulomaic/deontic/epistemic modal-worlds.*

The analysis of two nursery rhyme poems from the perspective of Text World Theory shows the complexity of discourse structure of the genre that is popularly believed to be young children-oriented. According to P. Werth, J. Gavins, P. Stockwell, text worlds (alternative spelling: text-worlds) are mental constructs/representations that enable the author to create a particular text and readers/listeners, to understand and interpret it. Such worlds greatly depend on the linguistic cues and the context of the text, as well as on one's general knowledge of the real world and his/her literary experience. In the current study, the discourse of the nursery rhymes Humpty Dumpty Sat on a Wall and Hush Little Baby, Don't Say a Word is viewed in three aspects: (a) world-building elements that set temporal and spatial parameters, specify enactors and objects that are present in the text-world; function-advancing propositions; relational processes; (b) sub-worlds, or world-switches; (c) modal-worlds. In Humpty Dumpty Sat on a Wall, the switch of deictic text-worlds is triggered by the implied change of local parameters and the introduction of new enactors. On the other hand, Hush Little Baby, Don't Say a Word has a complex structure of consequently interrelated text-worlds. Its initial text-world, unlike that of the first poem, is of the deontic modal type. All the other worlds (except for the last one) are either epistemic or boulomaic modal-worlds, both types being realized in the same complex sentences that describe various hypothetical situations in the future and the enactor's further actions. Each new world consequently evolves from the previous one. This process is ensured by consequent repetition of nouns that denote enactors and/or objects and by parallel constructions that present hypothetical situations and describe the enactor's possible actions. Thus, the analysis of the two nursery rhyme poems from a Text World Theory perspective has made it possible to establish complex intratextual relations in their discourse; besides, it has shown that the poems are designed so as to facilitate the development of young recipients' cognitive skills.

Вступ

Аналіз поезії *Nursery Rhymes* є одним зі шляхів дослідження процесів концептуалізації абстрактних понять і вдосконалення розумових здібностей дітей молодшого віку. Теорія світу тексту (Text World Theory) (Werth, 1999; Gavins, 2007; Stockwell, 2002; Бистров, 2016: 39–41; Єфименко, 2012; Белехова, Цапів, 2021) забезпечує нас інструментами для розгляду ментальних репрезентацій під час сприйняття художнього, зокрема поетичного, твору і розкриває когнітивну склад-

ність цих процесів, навіть коли йдеться про простий, здавалося б, жанр *Nursery Rhymes*. У низці досліджень цього літературного жанру наголошується на його важливості для загального розвитку дитини (Bryant et al., 1989; Harper, 2011; Millbn Scheiding, 2019).

Метою цієї студії є визначення особливостей побудови світу тексту у двох віршах жанру *Nursery Rhymes*. **Об'єктом** дослідження із 60 проаналізованих нами дитячих віршів вибрано два репрезентативні зразки: *Humpty*

Dumpty Sat on a Wall і *Hush Little Baby, Don't Say a Word*. **Предмет** дослідження включає три аспекти: (а) будівельні елементи світу тексту, елементи на позначення дій/подій/станів та додаткових характеристик персонажів/істот/об'єктів, (б) перемикання світів, (в) модальні світи тексту. Аналіз проведено за **методом**, запропонованим у працях Пола Уерта (Werth, 1999), Пітера Стоквелла (Stockwell, 2002), Джоанни Гевінс і Ернестін Лехей (Gavins, 2007; Gavins, 2020; Gavins, Lahey, 2016).

Світ тексту визначається як ментальна репрезентація, що вибудовується за допомогою наявних лінгвістичних засобів і контексту дискурсу, а також загального життєвого і літературного досвіду людини (Werth, 1999: 7; Gavins, 2007: 10; Gavins, 2020: 4–5; Gavins, Lahey, 2016: 1). Автор створює певний світ тексту. Читацька інтерпретація завжди індивідуальна, тому читацькі світи одного й того ж тексту різняться.

Світ тексту реалізується за допомогою (1) будівельних елементів (world-building elements), до яких належать часові та темпоральні параметри, об'єкти/персонажі/істоти; (2) елементів на позначення подій/дій/станів (function-advancing propositions); (3) елементів на позначення додаткових характеристик об'єктів/персонажів/істот (relational processes).

У межах матричного світу художнього тексту виникають численні нові світи, підсвіти (sub-worlds) у термінології П. Уерта і П. Стоквелла або перемикання світів (world-switches) у термінології Дж. Гевінс і Е. Лехей. За П. Уертом (Werth, 1999: 82–83, 187–188, 205, 216) і П. Стоквеллом (Stockwell, 220: 140) існують три категорії підсвітів:

(а) зміна місця і/або часу дії, поява нових персонажів/об'єктів спричиняють появу нових дійсних світів тексту;

(б) модальні світи, що виникають як результат бажань і цілей персонажів;

(в) епістемічні світи.

Розвиваючи положення про модальні світи, Дж. Гевінс (Gavins, 2007: 94–108, 118–119), звертається до понять буломаїчної і деонтичної модальностей та гіпотетичності (boulomaic modality, deontic modality, hypotheticality). Перша відображає світ бажань персонажа, друга – світ, у якому персонажі діють відповідно до норм/законів/інструкцій; гіпотетичні світи виникають унаслідок припущень персонажів щодо ймовірного розвитку подій.

Виклад основного матеріалу дослідження

На матеріалі двох популярних дитячих віршів *Humpty Dumpty Sat on a Wall* і *Hush Little Baby, Don't Say a Word* (див. Джерела ілюстративного матеріалу) спробуємо показати, як застосування

теорії світу тексту дає змогу розкрити складність простого, на перший погляд, типу дискурсу.

В англійській літературній традиції існує декілька версій вірша про *Humpty Dumpty*, у літературознавчих працях – декілька тлумачень значення вірша та імені персонажа. Значною мірою завдяки книзі Льюїса Керрола *Through the Looking-Glass* з ілюстраціями Джона Теннієла, виданій у 1871 р. (Alice meets Humpty Dumpty, 2021), найбільш популярним образом *Humpty Dumpty* є істота у формі яйця з антропоморфними рисами.

Humpty Dumpty sat on a wall,

Humpty Dumpty had a great fall;

All the king's horses and all the king's men

Couldn't put Humpty together again.

(Значимо, що у казці Льюїса Керрола останній рядок виглядає так:

Couldn't put Humpty Dumpty in his place again.)

Із погляду теорії світу тексту вірш, який складається лише з чотирьох рядків, має складну дискурсивну структуру. Будівельними елементами світу тексту вірша є часовий дейксис, виражений формами дієслова *Past Simple*, просторовий дейксис *on a wall* та імплікований просторовий дейксис *had a great fall*, персонаж-істота *Humpty Dumpty* і персонажі *the king's horses, the king's men*, об'єкт *wall*. Аналіз елементів на позначення подій/дій/станів дає змогу встановити різницю між процесами матеріального наміру (Gavins, 2007: 56) – *sat on a wall, Couldn't put Humpty together again*, котрі відбуваються з волі персонажів, і процесом матеріального контролю (Gavins, 2007: 56) – *had a great fall*, який персонаж контролювати не може. Окрім цього, у вірші присутні елементи на позначення додаткових характеристик персонажів/істот/об'єктів трьох видів: обставинний – *on a wall, together, again*, інтенсивний – *all*, присвійний – *king's*.

Перемикання світів тексту у вірші відбувається завдяки зміні просторових параметрів, уведенню нових персонажів, опису їхніх намірів і дій. Непряма зміна просторового дейксису *sat on a wall* → *had a great fall* вказує на зміну місця дії: *Humpty Dumpty* опиняється на землі, де до нього приєднуються *All the king's horses and all the king's men*. Заперечна форма модального дієслова *couldn't* реалізує буломаїчну модальність другого, негативного модального світу (negative/negated modal-world).

Вищесказане допомагає інтерпретувати значення вірша: іноді навіть значні зусилля не допоможуть відновити чи повернути втрачене; таке міркування обґрунтовується метафоричним образом персонажа-яйця.

Другий вірш, *Hush Little Baby, Don't Say a Word*, цікавий завдяки множинним перемиканням світів тексту:

*Hush little baby, don't say a word,
Papa's gonna buy you a mockingbird.*

*And if that mockingbird won't sing,
Papa's gonna buy you a diamond ring.*

*And if that diamond ring turns to brass,
Papa's gonna buy you a looking glass.*

*And if that looking glass gets broke,
Papa's gonna buy you a billy goat.*

*And if that billy goat won't pull,
Papa's gonna buy you a cart and bull.*

*And if that cart and bull turn over,
Papa's gonna buy you a dog named Rover.*

*And if that dog named Rover won't bark,
Papa's gonna buy you a horse and cart.*

*And if that horse and cart fall down,
You'll still be the sweetest little baby in town!*

Повторювана зміна світів тексту забезпечується, зокрема, завдяки зміні часового дейксису: наказовий спосіб, що імплікує теперішній час (*Hush little baby, don't say a word*) → Present Simple для позначення дії в майбутньому (напр., *And if that diamond ring turns to brass*) → Present Continuous для позначення дії в майбутньому (*Papa's gonna buy*) → Future Simple для позначення добровільної дії в майбутньому (напр., *if that mockingbird won't sing*) → Future Simple для позначення незмінності якісної характеристики персонажа (*You'll still be the sweetest little baby in town!*). У вірші відсутні маркери просторового дейксису; винятком є словосполучення *in town*, яке не дає чіткого уявлення про локацію дії. Однак можна припустити, що вона безпосередньо пов'язана зі справжнім (*Hush little baby, don't say a word*) або уявним (*And if that mockingbird won't sing, / Papa's gonna buy you a diamond ring* тощо) місцезнаходженням малюка. Персонажами вихідного світу тексту є *baby*, представлений імпліцитно через звертання батька, і *Papa*. Наказова форма *don't say a word* імплікує участь дитини у розмові. Окрім того, перемикання світів відбувається завдяки введенню в дискурс усе нових і нових персонажів та об'єктів.

Текст вірша являє собою пряму мову другого персонажа, *Papa*. Тому наступні світи тексту, які розгортаються з вихідного, доступні читачу/слухачу тільки через персонажний дискурс (enactor-accessible text-worlds). Кожний із цих нових світів має власних персонажів, незмінних і нових. До незмінних відносяться *Papa* і *baby*; останній

виражений через особовий займенник *you*; до нових – істоти, які здатні самостійно виконувати дії: *mockingbird, billy goat* та ін. Кожен із нових світів має також власні об'єкти: *diamond ring, looking glass* та ін.

Розгортання як вихідного, так і наступних світів тексту вірша відбувається завдяки елементам на позначення подій/дій/станів. Одні з них є результатом добровільної дії, тобто процесами матеріального наміру (*gonna buy, won't sing, won't pull, won't bark*); інші відбуваються не з волі персонажів, тобто є процесами матеріальної події (*that ring turns to brass, that glass gets broke*) або матеріального контролю (*if that cart and bull turn over, if the horse and the cart fall down*). У вірші також наявні елементи на позначення додаткових характеристик персонажів/істот/об'єктів інтенсивного типу (*little baby, diamond ring, looking glass, billy goat, dog named Rover, the sweetest little baby*) і обставинного типу (*in town*).

Особливістю вірша *Hush Little Baby, Don't Say a Word* є багаторазове перемикання світів тексту. Відразу два деонтичні модальні світи, виражені наказовим способом (deontic modal-world) і наказовим способом у заперечній формі (negated deontic modal-world), розкриваються у першому рядку *Hush little baby, don't say a word*. Однак розділяти ці два світи у дискурсі вірша видається недоцільним. Другий рядок та всі інші рядки, які починаються зі слів *Papa's gonna buy you ...*, переносять читача/слухача у інші, майбутні, часові простори. Водночас персонаж висловлює бажання догодити дитині, тому ці світи тексту – бажання і фантазії люблячого батька – можна вважати буломаїчними модальними світами (boulomaic modal-worlds). У кожному такому світі з'являються нові персонажі (*mockingbird, goat, bull, dog, horse*) і/або нові об'єкти (*ring, looking glass, cart*). Третій рядок і всі інші рядки вірша, які починаються зі слів *And if that ...*, є епістемічними світами, що виражають гіпотетичну ситуацію (epistemic modal-worlds): *And if that diamond ring turns to brass, ...; And if that billy goat won't pull ...* тощо. Окрім того, два останні приклади відображають різницю між епістемічними модальними світами і заперечними епістемічними модальними світами (negated epistemic modal-worlds). В останньому рядку вірша форма дієслова Future Simple і додаткова характеристика персонажа *You'll still be the sweetest little baby in town!* указують на появу ще одного світу тексту з чіткими ознаками фокалізації. Вартим уваги видається прийом наступності під час перемикання світів тексту у вірші. Кожний наступний світ розвивається з попереднього завдяки синтаксичному паралелізму *And if that ..., won't + Infinitive, Papa's gonna buy you ...* і повторенню іменників, які позначають персонажів та об'єкти.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Аналіз двох англомовних дитячих віршів жанру *Nursery Rhymes* із погляду теорії світу тексту засвідчує, що тексти, які дорослому читачу можуть видатися нехитрою грою слів із суто розважальною функцією, є насправді складним дискурсивним явищем, інтерпретація якого вимагає певних когнітивних зусиль; отже, можна говорити про розвиваючу функцію *Nursery Rhymes*. Застосування теорії світу тексту дало змогу встановити, як проаналізовані вірші відображають взаємозв'язки суб'єктів і об'єктів у різних просторово-часових рамках, причинно-наслідкові зв'язки між діями/станами, функціонально-семантичну категорію модальності, передбачення й оцінку дій/станів у гіпотетичних ситуаціях, взаємозв'язок і зміну різних ситуацій дискурсу.

Теорія світу тексту відкриває нові можливості у плані порівняльного аналізу різних жанрів поезії. Видається цікавим порівняння результатів дослідження творів для дітей молодшого віку і творів, орієнтованих на дорослих поціновувачів сучасної інтелектуальної поезії. Тож планується дослідження питання перемикання світів тексту як засобу реалізації теми вірша у творчості британського поета і лінгвіста Майкла Свона.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белехова Л.І., Цапів А.О. Ліричний нарратив: міф чи реальність? *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація»*. 2021. Вип. 2. С. 7–13.
2. Бистров Я.В. Англомовний біографічний нарратив у вимірах когнітивної лінгвістики і синергетики : монографія. Київ ; Івано-Франківськ : Кушнір Г.М., 2016. 320 с.
3. Єфименко В.А. Сучасні когнітивно-поетологічні підходи до інтерпретації текстів. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. 2012. Вип. 37. С. 98–103.
4. Alice meets Humpty Dumpty. (2021). *The Victorian Web. Literature, History, & Culture in the Age of Victoria*: website.
1. URL: <https://victorianweb.org/art/illustration/tenniel/lookingglass/6.1.html> (дата звернення: 12.01.2023).
5. Bryant P.E., Bradley L., Maclean M., Crossland J. Nursery Rhymes, Phonological Skills and Reading. (1989). *Journal of Child Language*. Vol. 16(2). P. 407–428. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0305000900010485>.
6. Gavins J. Text World Theory: An introduction. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd., 2007. 193 p.

7. Gavins J. Poetry in the mind: The cognition of contemporary poetic style. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2020. 192 p.
8. Gavins J., Lahey E. World building in discourse. In J. Gavins & E. Lahey (eds.). *World building: Discourse in the mind*. London and New York: Bloomsbury Academic, 2016. P. 1–13. DOI: <http://doi.org/10.5040/9781474295444.ch-001>.
9. Harper L.J. Nursery rhyme knowledge and phonological awareness in preschool children. *The Journal of Language and Literacy Education*. 2011. № 7(1). P. 65–78.
10. Millbn Scheiding C. From nursery rhymes to childlore: Orality and ideology. *The Looking Glass : New Perspectives on Children's Literature*. 2019. Vol. 22(1). P. 36–46.
11. Stockwell P. Cognitive poetics: An introduction. London : Routledge, 2002. 193 p.
12. Werth P. Text worlds: Representing conceptual space in discourse. New York : Pearson Education Inc., 1999. 390 p.

ДЖЕРЕЛА

ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ:

1. Humpty Dumpty sat on a wall. *Poetry Foundation*. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poems/46951/humpty-dumpty-sat-on-a-wall> (дата звернення: 04.01.2023).
2. Hush little baby, don't say a word. *Poetry Foundation*. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poems/46950/hush-little-baby-dont-say-a-word> (дата звернення: 04.01.2023).

REFERENCES

1. Bieliakhova, L.I., Tsapiv, A.O. (2021). Lyrichnyi naratyv: mif chy realist? [Lyrical narrative: myth or reality?]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, 2, pp. 7–13. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2021-2-1> [in Ukrainian].
2. Bystrov, Ya.V. (2016). *Anhlotomovnyi biohrafichnyi naratyv u vymirakh kohnityvnoi linhvistyky i synerhetyky : monohrafiia* [English biographical narrative in the scope of cognitive linguistics and synergetics : monograph]. Kyiv – Ivano-Frankivsk : Vydavets Kushnir H.M. 320 p. [in Ukrainian].
3. Yefymenko, V.A. (2012). Suchasni kohnityvno-poetolohichni pidkhody do interpretatsii tekstiv [Modern cognitive poetic approaches to the analysis of literary texts]. *Linhvistyka XXI stolittia: novi doslidzhennia i perspektyvy : zbirnyk statei*, 37, pp. 98–103 [in Ukrainian].
4. Alice meets Humpty Dumpty. (2021). *The Victorian Web. Literature, History, & Culture in the Age of Victoria*. [Website]. URL: <https://victorianweb.org/art/illustration/tenniel/lookingglass/6.1.html> (дата звернення: 12.01.2023).

victorianweb.org/art/illustration/tenniel/looking_glass/6.1.html

5. Bryant, P. E., Bradley, L., Maclean, M., Crossland, J. (1989). Nursery rhymes, phonological skills and reading. *Journal of Child Language*, 16 (2), pp. 407–428. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0305000900010485>
6. Gavins, J. (2007). *Text World Theory: An introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press Ltd. 193 p.
7. Gavins, J. (2020). *Poetry in the mind: The cognition of contemporary poetic style*. Edinburgh: Edinburgh University Press. 192 p.
8. Gavins, J. & Lahey, E. (2016). World Building in Discourse. In *World building: Discourse in the mind*. pp. 1–13. London and New York: Bloomsbury Academic. An imprint of Bloomsbury Publishing Plc. DOI: <http://doi.org/10.5040/9781474295444.ch-001>.
9. Harper, L.J. (2011). Nursery Rhyme Knowledge and Phonological Awareness in Preschool Children. *The Journal of Language and Literacy Education*, 7 (1), pp. 65–78.
10. Millón Scheiding, C. (2019). From nursery rhymes to childlore: Orality and ideology. *The Looking Glass : New Perspectives on Children's Literature*, 22 (1), pp. 36–46.
11. Stockwell, P. (2002). *Cognitive poetics: An introduction*. London: Routledge. 193 p.
12. Werth, P. (1999). *Text worlds: Representing conceptual space in discourse*. New York : Pearson Education Inc. 390 p.

SOURCES:

1. Humpty Dumpty sat on a wall. *Poetry Foundation*. (2023). [Website]. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poems/46951/humpty-dumpty-sat-on-a-wall>.
2. Hush little baby, don't say a word. *Poetry Foundation*. (2023). [Website]. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poems/46950/hush-little-baby-dont-say-a-word>.